

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 3. У Сомбору 15. Фебруара 1866. Год. VIII.

Школски Лист излази месечно дваред : сваког 15. и последнѣг,
а Приятель србске младежи излази као додатак школскога Листа
едаред на месец.

Цена е за оба Листа 4 ф. а за сам додатак 1 ф. 20 н. на год.

Србска народна школа треба да е верозаконска.

(Продужено.)

Наука вере у србској народној школи е средсреда целог обучаваня; с њоме се сви остали предмети — осим рачуна — у свезу доводе. Кад би се та наука едино из катихизиса састојала можда би јо могао и дотични свештеник предавати, али к њој припада и библична повестница, тумаченѣ евангелија и апостола, житија светаца, ученѣ и разясняванѣ црквених песама и обреда, вештбанѣ у читаню молитава и псалмова из часловца и псалтира и тумаченѣ ових, па напоследку и црквено поянѣ. Све ово неби могао свештеник, покрај своих многостручних дужности предавати, ер не би на то доспео, — а ето толики наши учитељи све ово већ поотдавна у нашим болѣим школама предаю. У комунској школи учитељ није обвезан ни едан горњи предмет предавати, а управо не би ни могао то чинити а да неповреди њѣжна религиозна осећаня и обичае едне или друге деце. Нека би на пр. библичну повѣст, која е баш код свию християна единака, сва деца заедно учила, ипак би се наша деца саблазнила кад би морала имена библичних особа и места другчие изговарати него што на дому и у храму Божием чую н. пр. Јозуа место Исус син Навин, Јетро место Јотор, Језаиас место Исаия, Бетлехем место Витлеѣм, Калвария место Голгота и т. д. а исто тако римокатолички родитељи ямачно не

би допустили, да њиова деца уче изразе, кой су нама омиљни, а њима страни и непознати.

Читанке за децу морају бити тако сачињене, да се у њима покрај наука свима обштих, находе и науке историчне и религиозне оне конфесије, за коју су дотичне читанке наменјене. Когод загледа у мађарске или немачке читанке, које издаваштво школских књига у Бечу штампати дало, тај ће видети да се у томе и на најмањ ситнице пазило, и да су религиозне ствари другчије изложене у читанкама римокатоличким, другчије у евангеличким а опет много другчије у израиљтјанским. Какав би се хаос догађао у школи комунској кад би свако дете по своме начину читало.

Али све кад би то код немаца и мађара постојати могло да се заведу за њихову децу комунске школе почем имају једни и други сваки за себе једна писмена; то ипак код нас ни у том случају не би комунска школа с' правдом и правicom постојати могла; јер ми имамо нашу црквену и грађанску азбуку, а наша једноплемена браћа римокатолици служе се латиницом; ми хоћемо да нам деца у школи најпре србском азбуком писати и читати науче, а у комунској школи јачно би латиница првенство имала, ћирилица грађанска можда би се неко време и трпила, а црквена морала би сасвим изостати. Није ли год. 1846 једно важно лице у варадинској пуковни и из наших верозаконских школа силом хтело да ћирилицу избаци, што би се без енергичног протеста покојног патриарха Раячића и учинило било.

Ми срби православне цркве хоћемо да нам деца у школи уче любити своје име, језик, народност, обичаје, да науче познати славу јуначку и мученичку прошлост нашега народа и да се вештају у казивању и певању наших народних песама, и то све у нашој србској верозаконској школи без зазора чинити можемо негујући што је своје, а штуюћи што је туђе. Наша једноплемена браћа, — која нису с нама једне цркве, — некако нерадо чују што се ми србским именом зовемо, прошлост нашу за своју не сматрају, нит се с' овом диче и поносе, нити се с' онаквим пијететом узносе к узоритим мужевима србскога народа, какав ми осећамо и потомству нашем предати желимо. Знамо ми да су пре две године неки школски мужеви из Хрватске на пут стали те немога исторични део србске читанке за IV. разред света до данас угледати само зато, што се тамо за србску децу о славним делима наших предака приповеда, што се тамо често споминје име србско и народ србски, што се тамо

находе животописи славних србских мужава и красне народне песме које осећанѣ родољубља негую у срдцима србских синова. — Камо лепе наше среће да нисе овако као што се овде морадох изјадати, али кад садашњост показује да је у ствари самой тако и још горе, то смо уверени, да би комунска школа пренебрегла наше име, наше писмо, нашу прошлост, наше јунаке и наше народне песме; или другим речма: све што је србину најмилије, што србина србином чини, и што нас је у народној свести и заједници одржати кадро, постало би страним и туђим оној деци србској, која би у место своје верозаконске школе у комунску школу ићи морала.

Притом на уму имати ваља, да кад би се у Славонији и у Хрватској завеле комунске школе, то би по истом начелу морале се такве школе и у Угарској завести, и онда би Нови Сад, Сомбор, Бечкерек, Кикинда и сва остала наша србска места добила, у место досадашњих својих школа, заједничке школе са својим суграђанима. Наравно да би се у тим школама мађарски и немачки језик сматрао као главни, а србски и црквенославенски морао би сасвим изостати. Ко то неверује, тај нека се упозна са римокатоличким школама у Суботици, Сомбору и другим бунџвачким местима у Бачкој, пак ће моћи дознати, колико се у тим школама народни језик већине ученика у обзир узима, и моћи ће закључити шта би било и са нашим језиком у комунским школама по Бачкој, Банату, у Баранји и у Будимском пределу.

У нашој народној школи предаје се и црквено појанѣ, и сваки србин радује се неисказано кад му синчић апостол чита или у цркви страну држи; томе црквеном појанју и увођењу у црквени живот уче децу наши србски учитељи; у комунској школи нит би морао нит би можда смео и умео учитељ оваким стварима децу нашу учити, и она би одрасла без љубави к' својој цркви, без оног осећања и одушевлења, што побуђују наши прости али красни и узвишени обреди у срдцима оних, који су с њима одрасли, и у њима се из детињства вештавали.

Осим свију овде изложених школских предмета, што се у нашим доброуређеним верозаконским школама са успехом уче, предају наши учитељи рачун, писанѣ србско, читанѣ и писанѣ с латиницом, немачко читанѣ с разумеванѣм и писанѣ, а гдешто и граматику, па напоследку, где околности и потреба захтева, још и мађарско читанѣ и писанѣ, а уз стварно

разяшњивањѣ читаначкиѣ предмета уче децу основима природописа и земљѣдѣлства, земљописа, историе и физике. Кад дакле у нашој верозаконској школи све оно можемо научити, што нам њ комунска школа кадра дати, а уз то и многу другу красну науку која њ по религиозно и народно образовањѣ деце наше важна, а коју нам комунска школа никако не даѣ; онда држим да њ по нас верозаконска школа боля и далеко претежнѣ него комунска.

Несмемо с' ума сметнути, да ми срби имамо наш стари календар, а други суграђани наши држе се новог календара. Док имамо нашу собствену верозаконску школу, дотле нам нитко не може закратити да бар у нѣојзи наше празнике светкуемо. У комунској школи по правди морали би се светковати ѣдни и други празници, али то би било отвећ много светковина, те тако би на срамоту нашу морала већ и сама малена деца србска на своѣ заповедне празнике, као на Ново Лето, Богоявлѣнѣ, Николь дан, Благовести, Св. Саву и т. д. у школу ићи, или би изостаюћи у те дане од редовних школских часова, науку пренебрегавала.

Имао сам прилику слушати, где се говори, да би комунске школе малим обштинама на олакшицу биле, ѣр би ове место два или три учителя само едног држати морале, или другим речма, место учителя православног, римокатоличког и ѣванђеличког и место три школе, доста би био ѣдан комунски учитель и ѣдна комунска школа. Признаѣм да би се тим поѣдиним грађанским обштинама нека олакшица учинила, али то не би била никако пробитачна олакшица по оне чланове тѣх обштина, кои су синови наше православне цркве; ѣр садашњи наши учители у свѣма маньим и средњим обштинама уз своѣ учительске послове одправляю сасвим бесплатно дужности црквених чатиоца и певаца, а комунски учитель то не би чинио, те тако би ми осим што ѣднако трошимо на комунску школу, морали обашка издржавати певце и чатце да има ко у цркви пояти и читати.

Видили смо горе да у нашим садашњим школама учители уз остале предмете уче децу науци вере, србском и црквенославенском ѣзику и црквеном пояню, а почем комунски учитель ово чинити неће; то би морали србљи о своѣ трошку издржавати опет другог учителя кои би деци науку вере, србски, црквенославенски ѣзик, псалтир часловац и поянѣ предавао; па тако у место еднога трошка на свою ве-

розаконску школу, имали би троструке трошкове: на издржаванѣ комунске школе и учителя, своих црквених певаца, и учителя за србски и славенски ѣзик поянѣ и науку вере. И опет уз овако грдне трошкове нити би деца толико успела нит би се тако у духу свое вере воспитати могла као у садашњој верозаконској школи.

После свега досад реченога мислим, да ће ми сваки србин за право дати кад кажем да комунске школе за нас нису, него да су за нас ѣдино чисто верозаконске православне основне школе. С' тога будимо на опрезу, па под заштитом отачаствених закона и по смислу ових, чуваймо, умножавајмо и унапређујмо наше србске народне основне верозаконске школе, и не дајмо ни мушку ни женску децу нашу у туђу школу док најпре своју добро неизуче. Особито, у смислу заклученя расправног сабора од 1865 године, настојвајмо, да се у Славонији и у Хрватској по нашим православним обштинама подижу верозаконске школе. Наше свештенство у тим крајевима нек часа не почаси, већ нека својски прионе око тога, да сваки у својој парохји бар по ѣдну парохиалну школу што пре заведе и оснуе. Добри народ наш радо ће се одазвати оваком гласу своих духовних пастира, а таки свештеници заслужиће име просветителя своих обштина.

С' синовњим поузданѣм надамо се да ће свети Патриарх србски са Преосвештеним Архиепископом у Славонији и у Хрватској, у овом одсудном времену подизању комунских основних школа у тамошњим крајевима на пут стати, и да ће се под њиовим светим благословом по свима селима Хрватске и Славоние, где наш србски православни народ стануе, што скорије основати и умножити србске православне верозаконске школе, ови најячи и небориви стубови свете вере и миле народности наше.

Свест о своѣм званю код учителя.

По чему се види свест о своѣм званю код учителя? По томе и у томе:

1. да увек на уму има, да он са своима друговима припада најкористниѣм и најнуждниѣм, врло важном и сваке части вредном станю;

2. да свом снагом ради, да унапреди намере и задаће своѣга званя и станя; да само за ово и само у овом живи;
3. да ђ одан свом симпатиом своим друговима и у нај-већој любви и слоги с' њима да живи и да ради;
4. да одбаци личне интересе на прам обштима, и да их сасвим подвргне интересима ове задруге;
5. да гледа што више и већма може да помогне напредку своих другова и њиових породица;
6. да се прикладно свом званю понаша ма гдѣ и како му драго био;
7. да нигде не погази част своѣга званя и станя, него да ђ свуда што више може одржи и подигне,
8. да не држи и не мери част ову по изразима јавнога припознаваня, већ по изврности своѣга рада и успеха и примерности своѣга владаня;
9. да исто онако поштуѣ и уважава друга званя и станя, као што ђ рад, да други поштују и уважавају њѣгово;
10. да с благодарности прима све оно, шта други за напредак њѣгова званя и станя чине, и да гледи, да им любав ову унапрећенѣм њихова станя врати;
11. да све што чуѣ, чита ил мисли само на ону једину цел односи, на напредак своѣга званя;
12. да се довек држи онога главна начела: целости народа, да за овом тежи, да у овој живи, те по томе колко може од своѣ стране и у својој струци ради и приврећуѣ за напредак ове велике целости своѣга народа, и с њом целога рода човечивга.

* *

О ученю писаня и читаня.

I. Приправлянѣ за писанѣ и читанѣ.

Треће вештбанѣ.

Успоред са 3. лекциом из науке гледаня.

1. Деца се вештбаю у говору на смисао, или у изговараню реченица и то овако: Учитель руком покаже на зид, па пита: шта ђ то? (зид). Шта би ми умели о зиду казати! (зид ђ бео). Шта сте казали за зид? (да ђ бео). За кою сте ствар рекли да ђ бела? (за зид). Какав ђ дакле зид? (зид ђ бео). Видите л' јошт кою белу ствар у школи? Каква

є креда? — Кад я кажем : табла, єсам ли штогод о той ствари (показуюћи таблу) изрекао? (нисте). Кад рекнем „црно“ єсам ли сад казао коя є ствар црна? (нисте). А кад рекнем : „табла є црна;“ єсам ли онда штогод о табли изрекао? Шта сам казао за таблу (да є црна.) Кад я дакле о каквой ствари штогод кажем онда постав реченица. Кои уме казати каква су врата? прозор, пећ и т. д. Овде се само на то иде да деца добию појам о реченици, ние дакле нужно ништа више умствовати о том шта є реченица и каквих има реченица, него само валя показати ствар, испитати име нїно, и шта умею деца о ньой рећи.

2. Искуство показує, да є деци онај посао мио и драг, коме одма виде напредка. С' тога треба да учитель нарисує поединце на табли облике од' познатих ствари што се из усправљњих и положених потезова састов н. пр. врата, прозор и у нїму окна, таблу, икону, столицу; па ће и деца врло радо то исто чинити, и у томе велико задовољство налазити, а притом се у правленю равнотекућих, усправљњих и положених потезова вештбати.

Четврто вештбанѣ.

Успоред са сматранѣм кућних одая.

1. Ово се вештбанѣ има на то употребити, да се нїме деца извеште у смишляню реченица' о познатим стварима. Осим питања за коя у предидућем брою образац видимо, задајосе још и овака : Ко уме што казати о огњишту? шта све има у куйни? шта си видио на двору (у авлији)? кои уме што год казати о колима? Шта нам дає крава? Шта ради псето, мачка, ягнѣ. и т. д.

2. Учитель узме правачник и држи га косо, пак пита : стои л' овај правачник управо као свећа? А лежи ли положен на столу? Да како стои? (Правачник стои косо). Єли кой видио како жито после кише полегне? Како онда стои влаке? (косо полегне). Какав правац има єдна страна на крову кућном? (учитель покаже кроз прозор кров сусѣдне куће). Тай се правац зове кос. Ево я ћу сада єдан коси потез повући : — ; какав є то потез? Од куда сам га вукао? — на кою страну? А погледајте какав є овај : — ; од куда сам га вукао; и на кою страну! Сад сви устаните па у ваз-

духу вуците едан коси потез од лева горе на десно доле. То исто радите и на таблицама. Сад учитељ нарисуе на табли велику кућу и на њој кров, па пита редом кои е какав потез и где се на правој кући такав потез находи, па онда позове децу да покушаю и они на своим таблицама кућу написати.

Пето вештбанѣ.

Успоред са 5. лекциом из н. гл.

1. Кад деца у науци гледаня до пете лекције дођу, онда валя, да буду кадра о познатим предметима штогод рећи, то ест реченице или ставке правити. Сад их треба обавестити да се свака реченица састои из поединих речи, а то се може учинити овако: Учитељ изговори едну реченицу први пут течно као што се говори а други пут реч по реч н. пр. нож е оштар; игла бодје; бритва е тупа, чекић е од гвозђа; мач е дрвен; — маказе су оштре; тестером се секу дрва. — Уз' изговор сваке речи повуче учитељ руком у ваздуху едан потез, а деци каже, да и они на таблицама тако учине, па онда пита: колико речи има у тој реченици? — За вештбанѣ у распознаваню речи могу се употребити и оне реченице што смо у прва четири вештбаня навели, или и друге, само валя пазити да речи у њима не буду велике ни сложене него просте. Могу се за овај посао узети и загонетке, које оруђа, алате и справе значе, само мораю ове најпре деца решити па после их опет изговарати најпре течно па онда реч по реч: Такове су загонетке, оне што се у руководству за почетницу (од гл. Клаића) на стр. 42. находје: „Грбаво прасе све полѣ попасе (сри); Ноге има па не ходи, а у подне све к њму доходи (стол). Шум шуми, грм грми, бела госпа из града гледа. (Млин воденица, сувача). У едной бачви двоје вино (јае). Об' дан се кланя об' ноћ звезде брои (ћерма) и т. д.

2 Овде долази познаванѣ и писанѣ савиених потезова', а то су ови: издублѣни потез ; изпупчени потез ; на лево савиени потез ; на десно савиени потез ; горњѣ полуколо: долњѣ полуколо: ; лево полуколо ; десно полуколо ; коло, или прстен ; дугулясто усправљѣно коло као јае; дугулясто положено коло .

Напоследку долази и таласасти потез. У писаню ових савиєних потезова валя децу много вештбати, и нека их науче не само од лева на десно, него и од десна на лево вући,

Шесто вештбанѣ.

(Успоред с' разговором о оделу, по 6. лекцији из науке глед.)

1. Ту валя упознати децу са слоговима, и показати им да се речи састоє из едног, или из више слогова. Тога ради учитель ће рећи єдну реч н. пр. капа, па ће упутити децу да пазе, колико пута он мора отворити уста кад изговори ту реч полагаано : ка-па. (двапут); Шта сам у први мах изговорио ; (ка), шта сам у други мах изговорио (па); реците целу реч (капа). У колико пута отварам уста, кад рекнем : ше-шир; сур-ка; ка-пут; чак-ши-ре; ду-шан-ка; о-бу-ћа; о-гр-тач; на-рам-ни-ци; ру-ка-ви-це; на-ног-ви-це; ка-ба-ни-ца. Потом упутити валя децу да погађаю сами речи, па да их на слокове разставляю, и опет слокове у речи спаяю.

За ово се могу сгодно узети и имена дечия, па на слокове разлагати и из слогова речи спаяти. Посао се поделиоє међу учителѣм и ученицима, ер учитель прво ученике пита; ако незнаю он им сам реч ту разтвори на слокове, па их упутити да и они то исто чине и. пр. Како є теби име (Мита). Дед' Мито, разтвори твоє име на слокове (дете незна). Учитель : Ево я ћу ти показати како валя : „Ми-та.“ Дед и ти тако реци! (Дете : „Ми-та“). Коє є први слог? Коє є други слог Изговори ми цело име ?

2. Писанѣ танког и дебелог потеза са оштрим угловима. Пре него што учитель овај посао започне мора на таблицама дечим клином запарати оне помоћне повуке или линиє међу којима се пише; затим им покаже како валя седити, како таблице мало у косо наместити, и како писальку држати треба. —

Позвавши ученике да пазе, напише на табли кос потез па пита какав є то потез? — од куда є започет и на кою є страну вучен? Кад деца на то одговоре; онда учитель напише усправлѣни потез па пита какав є то потез? од куда сам га започео? На кою сам га страну вукао? Потом нита учитель кои є од та два потеза танак, а кои є наспрам оног првог дебео, — и онда рекне да ће се одсад

онај први звати : „танак потез“ а овај други „дебео потез.“ Кад се извеште деца у распознаваню танког и дебелог потеза, онда их учитель напише зајдно, пак пита шта сам написао? (танки и дебели потез). Од куда сам започео танки потез? (с' лева од доле). Коим сам га правцем вукао? (косо) Куда сам га вукао? (десно до горе). Где се састае танки потез са дебелим? (горе баш на повуки). и т. д. Затим заповеди ученицима да устану и узевши у десницу писальку, да јо држе онако као кад се пише па кад он рекне : „ѣдан“ да сви вуку од лева на десно кос танак потез, а кад рекне : „два“ да вуку од горе доле усправлѣн дебео потез. То се чини неколико пута, а учитель међутим бодрим оком пази, да сва деца оно раде, што им ѣ заповедио, и у онај мах, кад он такт дае. — Тако се исто и на таблицама пише. Кад се ово изради онда уче писати : танки дебели и танки потез, а учитель тактира : ѣдан, два, три. Напоследку пише се цѣли ред танких и дебелих потезова при коѣм послу учитель тактира : ѣдан два, ѣдан два. и т. д. — На реч ѣдан пише се свагда танак, а на реч два дебели потез.*)

(Продужиће се.)

Т И П И К.

І. КАКО ИДУ ТРОПАРИ И КОНДАЦИ НА ЛИТУРГИИ ПО МАЛОМ УХОДУ (ВХОДУ).

1. У неделю кад ни пред- ни попразнства нема.

а. Где в храм христов, овако : тропар васкрсан и светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том слаба кондак светом редовном, а ако би и други свети редовни имао кондака, онда слаба долази на овај други, а ѿ ѣнынѣ кондак васкрсан. — Христовог храма тропари и кондаци у оваку неделю на литургии не пою се преко целе године с тога, што се васкрси пою.

б. Где в храм богородични, овако : тропар васкрсан, и храму богородичном, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том кондак васкрсан, слаба светом редовном, а ако би и други свети редовни имао кондака, онда слаба долази на овај други, а ѿ ѣнынѣ кондак храму богородичном.

*) Почем нив могуће потезове штампане наочигледно показати, упућуем читателѣ на прву таблицу краткога упутства, фиг. 6 и остале. —

в. Где в храм светог, овако: тропар васкрсан, и храму светог, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том кондак васкрсан, и храму светог, слаба светом редовном, а ако би и други свети редовни имао кондака, онда слаба долази на овај други, а њ њынѣ кондак богородичан: Предстателство хрїстїанѣ непостыдноє и т. д.

г. Ако би у оваку неделю пао светитель, који има бдениє, онда на који храм био, овако:

Тропар васкрсан, и храму богородичном (где в њѣн храм), и светом редовном који се слави; за тим кондак васкрсан, слаба светом који се слави, а њ њынѣ кондак храму богородичном (где в њѣн храм), другчїе долази њ њынѣ кондак богородичан: Предстателство хрїстїанѣ непостыдноє и т. д. А ако оваки светитель не би имао бдения, но само полиелей или велико славословїѣ: онда иза тропара васкрсног долази и тропар храму светог, а иза кондака васкрсног и кондак храму светог.

2. У неделю кад в пред- или попразньство христово.

а. Где в храм христов, овако: тропар васкрсан, за тим пред- или попразньству христовом, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том слаба кондак светом редовном, а ако би и други свети редовни имао кондака, онда слаба долази на овај други, а њ њынѣ кондак пред- или попразньству христовом; ако пак свети редовни не би имао кондака, онда долази слаба кондак васкрсан, а њ њынѣ као напред. — Христовог храма тропари и кондаци и у оваку се неделю не пою.

б. Где в храм богородични, овако: тропар васкрсан, за тим пред- или попразньству христовом, и храму богородичном, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том кондак пред- или попразньству христовом, слаба светом редовном, а ако би и други свети редовни имао кондака, онда слаба долази на овај други, а њ њынѣ кондак храму богородичном.

в. Где в храм светог, овако: тропар васкрсан, за тим пред- или попразньству христовом, и храму светог, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том кондак храму светог, слаба светом редовном, а ако би и други свети редовни имао кондака, онда слаба долази на овај други, а њ њынѣ кондак пред- или попразньству христовом; ако пак свети редовни не би имао кондака: онда најпре долази кондак васкрсан, по том слаба кондак храму светог, а њ њынѣ као напред.

3. У неделю кад в пред- или попразньство богородично.

а. Где в храм христов, овако: тропар васкрсан, за тим пред- или попразньству богородичном, и светом редовном, и другом

светом редовном ако би био; по том кондак васкрсан, слава светом редовном, а ако би и други свети редовни имао кондака, онда слава долази на овај други, а њ њ њ њ кондак пред- или попразньству богородичном. — Храма христовог тропари и кондаци и у оваку се недељу не пою, као што е напред споменуто.

б. Где е храм богородични, овако: тропар васкрсан, за тим пред- или попразньству богородичном, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том кондак васкрсан, слава светом редовном, а ако би и други свети редовни имао кондака, онда слава долази на овај други, а њ њ њ кондак пред- или попразньству богородичном. — Храма богородичног тропари и кондаци у оваку се недељу не пою с тога, што е пред- или попразньство богородично.

в. Где е храм светог, овако: тропар васкрсан, за тим пред- или попразньству богородичном, и храму светог, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том кондак васкрсан, и храму светог, слава светом редовном, а ако би и други свети редовни имао кондака, онда слава долази на овај други, а њ њ њ кондак пред- или попразньству богородичном.

г. Ако би у оваку недељу пао светитель, који има бденије онда на литургии по уходу.

Тропари и кондаци пою се као што е напред под а. б. в. од броя 2. и 3. споменуто, само што се тропар и кондак храму светог изоставляю; а напротив ако оваки светитель не би имао бденија, но само полиелей или велико славословѣ; онда све остав онако, као што е под а. б. в. од броя 2. и 3. назначено.

4. Ако би у недељу пало одание коег христовог или богородичног празника, ма који храм био, овако:

Тропар васкрсан, и празнику христовом или богородичном, по том слава кондак васкрсан, а њ њ њ кондак празнику христовом или богородичном.

5. У недељу прву после божића, овако:

Тропар васкрсан, и празника божићѣг, и светима (Јосифу обручнику, Давиду цару и Јакову брату господѣм), по том слава кондак ових светих, а њ њ њ кондак празника божићѣг.

6. У недељу митареву и фарисееву.

а. Где е храм христов, овако: тропар васкрсан, по том слава њ њ њ кондак триода.

б. Где е храм богородични, овако: тропар васкрсан, и храму богородичном, по том слава кондак триода, а њ њ њ кондак храму богородичном.

Где е храм светог, овако: тропар васкрсан, и храму светог, по том слава кондак храму светог, а ѿ нынѣ кондак триода.

ПРИМЕДБА. Овако се пою тропари и кондаци у неделю блудног сина, месопусну, сиропусну и друге неделѣ часног ускршиѣг поста, само што се ове друге неделѣ тропар и кондак Григория Тесалонитског на свом месту додаю.

7. У неделю (православля) прву часног ускршиѣг поста, ма који храм био, овако:

Тропар васкрсан, за тим тропар православля: Пречистомѣ бѣ-разѣ твоємѣ и т. д. по том слава ѿ нынѣ кондак триода: Неписанное слово и т. д.

8. У неделю (крстопоклонѣну) трећу часног ускршиѣг поста, ма који храм био, овако:

Тропар васкрсан, за тим часнога крста: Спаси господи люди твоа и т. д. по том слава ѿ нынѣ кондак триода.

9. У неделю четврту и пету часнога поста.

Будући да четврте и пете неделѣ часног ускршиѣг поста нема триодског кондака: с тога у ове две неделѣ иду тропари и кондаци на литургији онако, као у обичну неделю, кад ни пред- ни попразности нема.

10. У неделю томину, овако:

Тропар празника: Запечатаннѣ гробѣ и т. д., по том слава ѿ нынѣ кондак празника: Любопытною десницею и т. д.

11. У неделю о мирносицама, овако:

Тропар васкрсан: Бѣгда снишелѣ еси кѣ смерти и т. д., по том: Благообразный ѿсифѣ съ древа и т. д., за тим слава кондак триода цветног: Радоватисѣ мирносицамѣ и т. д., а ѿ нынѣ кондак пасхе: Аще ѿ во гробѣ снишелѣ и т. д.

12. У неделю о разслабѣном, овако:

Тропар васкрсан, по том слава кондак триода цветног: Дѣшѣ мою Господи и т. д., а ѿ нынѣ кондак пасхе: Аще ѿ во гробѣ и т. д.

13. У неделю о самарянци, овако:

Тропар васкрсан, и празнику преполовѣнья: Преполовившѣса празникѣ и т. д., по том слава кондак триода цветног: Вѣрону

пришедша на кладязь и т. д., а и нынѣ кондак преполовляя:
Праздникъ законномъ преполовляюща и т. д.

14. У неделю о слепом, овако :

Тропар васкрсан, по том слава кондак триода цветног: ДѸшев-
нима очима ѿ слѣплєнѸ и т. д., а и нынѣ кондак пасхо: Аще
и во гробѸ и т. д.

15. У неделю светих отаца Никейских, овако :

Тропар васкрсан, и вазнесения (као попразньству), и оцевима; по
том слава кондак оцевима, а и нынѣ кондак вазнесения.

16. У неделю свих светих (прве после духова) овако :

Тропар васкрсан, и свима светима: Иже во всемѸ мїрѸ мѸче-
никѸ твоихѸ и т. д., по том слава и нынѣ кондак свих светих:
Яко начатки естества насадителю и т. д.

(Продужиће се.)

Школске вести.

Србски стипендисте. Прошле 186 $\frac{1}{2}$ школске год. било е
србских стипендиста:

1. У богословіи: вршачкой 2, и у карловачкой 4, . . .	свега 6
2. На универзитету: бечком 9, на пештанском 22, и прашком 1, ...	свега 32
3. У Политехници: бечкой 3, и у прашкой 2, . . .	свега 5
4. У препаранди: сомборской	13
5. У гимнаси: арадской 1, байской 2, будимской 3, винковачкой 1, врбашкой 2, задарской 3, карловачкой 12, керешкой 1, кечкеметской 1, новосадской 2, осечкой 1, пеш- танской 5, печуйской 1, пожунской 2, сегединской 7, стол- нобеоградской 3, суботичкой 1, и темишварской 3, . . .	свега 51
6. На реалци: бечкой 2, и новосадской 1, ...	свега 3
7. У войничкой школи: тителской 1, и београдской 1, . . .	свега 2
8. У основной главной школи: варадинской 6, пеш- танской 1, и суботичкой 1, ...	свега 8

Свега скупа било е 120 стипендиста, и потрошено е у суми
16389 фр. 54 нов.

Непопунѣних стипендия било е; Гвозденчевића 1, Сервицког 1,
и потиско дистрикт. Рудолфинума 3, свега 5.

Римокатолички стипендиста у Угарской било е прошле школске
год. свега 956, и издано е на них свега 93472 фр. и 275 дуката,

по томе дође одсеком на сваког овога стипендисту 99¼ фр. а на србске близу 137 фр.

Найвећа римокатоличка стипендија износи 350 фр. (Лисковскова), а најмања 10 фр. (Катонина); а србска највећа износи 600 фр: (Миланковићева), а најмања 10 фр. (владике Платона за приправнике).

Сметнѣ школског напредка. У извештају о школама, што их наши окружни надзиратељи преко консисториа наместништву шалю, набрајо следеће препоне школског напредка: а) недовољна плата учитеља и сувише неуредно издаванѣ ове; б) недовољно изображенѣ учитеља особито стариѣх; в) недовољан надзор од местних, а особито од окружних политичких власти; г) неудесна школска зданија, тескоба школских соба, неудесност школских намештая и оскудица на прописаним учевним опремама; д) оскудица школских књига и осталих школских потреба у деце; али највеће е зло немарно походењѣ школе. За све ово окром б) имале би се политичне власти заузимати, другчије ће школе јако рамати и назадовати.

Учительски походи. На више краева по Немачкој постои обичај и наредба, да сваки учитељ на два на три дана преко године своју школу оставити сме, да походи школе своих другова у околини. Ово се чини обично приликом полгодишњих испита, где заједно са дистрикт. надзирателѣм од школе до школе иду и на испитима присутвую, најпосле се сви на одређеном централном месту свога дистрикта стеку, и онде обшти компут о успеху начине, и о манама као и о начинима договоре како ће се одсад болѣ радити. Ово е ствар врло-користна, ко ће од наших дистр. надзиратеља овај лепи обичај завести.

Медичка власт и школа. Медичка власт у Виртенбергу издала е на школе следећу наредбу: да се строго пази, да сва деца у школи узправо седе; да се на све школске собе одма ударе рупе и точкови за ветренѣ соба; да се на све гвоздене пећи по школама наместе закдони за обран оне најближе деце од сувишне врућине; да се свуда начине клупе и скамие по величини деце на меру, што е иста власт наредила; да се табле одма чим белити пођу с нова оцрне; да се одма на прозоре ставе завесе у обран деце од сувише светлости; да се строго пази на чистоћу соба и прах у њима ни часа не трпи; да се проходска седала за малу децу удесе и др. — Овако би ваљало да се медичке власти старају за здрављѣ деце у школи свуда.

Учительске награде. Ломбардо млетачка централна конгрегација начинила е ове год. наредбу, која овако гласи: Још прошле год. изјавило е ц. к. Наместничество желю, да е зарад напредка разумнога земљоделског знања и рада нужно наредити премие за оне учитељѣ,

кои се у недельной и у вечерным школама найревнивим покажу учећи прост народ у овом. Тога ради наређую се 10 премия по 100 фр. и 20 по 50 фр. из земальских прихода за оне учитель, кои найвише часова у недельной ил вечерным школама давали буду учећи народ неги марве, воћа, челе, свилене бубе, чуваню плодова, употребленю ђубрета, таманеню шкодливих буба и др. Само се има посведочити, дае и довольно слушаоца било, и да е на краю год. одржани испит добре успехе показао.

Новаци вояци у Швайцерской. За новаке, кои још не умею добро читати, писати, и рачунати наређене су школе у касарнама и поверено е ово обучавањѣ ондашњим варошким учительима, којима е у ово име наређена награда од 1½ Франка за сваки сат науке. Награда ова има се по свршеном течаю и предатом испиту издати из буџета основних школа. За школу нуждне намештае и опреме има набавити войничка управа.

Учительска отличия. Министарство просвете у Талиянокой издало е налог на све школске власти и старешинства, у ком их срдачним речима позивлѣ, да у своим котарима код община све можно употребе, да се материялно станѣ учителя што већма побольша: „радня ових за народ и државу најзаслужених мужева — вели министар — којима е поверен развитак душе и ума деце целог народа има се у интересу народа највећма уважити; зато е право, да се овима борцима за науку и просвету, а само овим и за праву слободу и срећу народа отвори пут и на отличя, па да се и ови борци награђую овако, као и сви други, кои се за народ и државу вредни покажу.“ — По овой ће наредби одсад сваке године двоица од најзаслужниих основних учителя добивати отличие (орден) реда Мауриция и у свакой провинцији даваће се сваке год. две премие по 100 фр. оним учительима, кои најболѣ успехе с децом покажу, а притом примерног владаня буду.

О Г Л А С.

У кр. угарской свеучилишт. књигопечатњи у Будиму може се добити:

История славенских народа, од Архим. Раића. 4 тома. Кошта само 2 фр. 10 нов.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрие Вагнера и друга.